

Actis, høringssvar forslag om midlertidig endring av alkoholovens bestemmelse om maksimaltid for skjenking under fotball-VM for herrer 2026

Actis er en paraplyorganisasjon på rusfeltet med 40 medlemsorganisasjoner. Vi jobber for å forebygge og redusere skadene knyttet til alkohol, narkotika og pengespill.

Urokkelig alkoholpolitikk er et politisk ansvar – den verner dem som er mest utsatt, selv når idretten imponerer

I høringsnotatet fremheves det at vi er i en unik situasjon, der fremragende innsats har ført til at herrelandslaget skal delta i fotball-VM for første gang på 28 år.

Direktoratet påpeker viktigheten av alkohollovgivningen vi har i dag, hvordan denne beskytter både enkeltmennesket og pårørende, og hvordan unntaket vi er gitt i forbindelse med Vinmonopolet avhenger av en konsistent alkoholpolitikk der folkehelse er fremste hensyn. Det forklares også at alkohol har store kostnader, både økonomisk, i form av økt vold og andre uønskede hendelser, og i form av påvirkningen alkohol har på enkeltmennesker og pårørende.

Actis er enig i dette grunnlaget. Norge har en alkoholpolitikk i særklasse, der hensynet til sårbare normalt har forrang, og der folkehelse trumfer næring.

Med dette som bakteppe forstår vi ikke hvorfor regjeringen velger å foreslå et slikt midlertidig unntak. Vi stiller oss særlig sterkt kritiske til utsagnet «dette skal ikke skape presedens for senere anledninger», da vi mener det er helt urealistisk å tro at dette skal stå seg i fremtiden.

Actis mener at det å «ikke skulle sette presedens» for andre arrangementer vil bli nærmest umulig. Vi antar at det vil være flere idrettsarrangementer i fremtiden som vil ønske seg utvidet skjenketid, og som også kan argumentere med at det er en stor, unik og samlende hendelse.

Actis mener regjeringen har latt seg rive med, og at de endringene som foreslås nå er svært ukloke og lite reflekterte. Vi ser at selve den foreslåtte lovendringen kun vil gjelde i et bestemt tidsrom, og er begrenset til utesteder som viser fotball. Vi er dog helt sikre på at det å åpne opp for utvidet skjenketid i denne anledning, vil føre til vanskeligheter med å trekke en klar grense for hvilke anledninger som kvalifiserer for en slik midlertidig lovendring. Vi har liten tro på at andre idretter eller relevante arrangementer vil godta at det kun er herrefotball som skal få dette unntaket.

Samtidig forklares det i notatet at en kan anta at utvidede skjenketider også vil kunne føre til mer støy, mer vold og flere uønskede hendelser. Vi vet fra tidligere undersøkelser at halvannen million nordmenn plages av andres drikking årlig. Dette gjelder alt fra støy og hærverk til trusler og vold. Sammenhengen mellom skjenketider og vold er grundig dokumentert i både internasjonal og norsk forskning. For eksempel er åtte av ti voldstilfeller knyttet til alkoholbruk, og rundt 40 prosent av voldtektene skjer i forbindelse med fest. En studie av de 18 største bykommunene i Norge i perioden 2000–2010 viser at én times innskrenking av skjenketiden reduserer antall voldstilfeller med 16 prosent nattestid i helgene i sentrum. Det er dermed svært sannsynlig at økt skjenketid vil føre til økt belastning på både politi og helsevesen.

I 2020 fant Oslo Economics at alkohol har en estimert kostnad på 80-100 milliarder kroner årlig. Disse kostnadene rammer alle sektorer av samfunnet vårt. For eksempel kommer kostnader til behandling av alkoholrelaterte sykdommer og tapt arbeidsaktivitet for den som sliter med alkohol. Det påløper også kostnader innen andre sektorer som for eksempel justis- og kriminalomsorg.

De økte kostnadene som kan forventes av å innføre økte skjenketider, skal kommunene dekke innenfor gjeldende rammer. Det er heller ikke gitt at de økte inntektene ved utvidet skjenketid vil gjøre at utestedene får økt inntjening, da utstedene må sørge for forsvarlig bemanning.

Når det ikke en gang er sikkert at utestedene vil tjene på forslaget, og at næringen egentlig vil ha positive effekter av utvidede skjenketider, blir det enda mer uforståelig at kommunenes svært trange økonomi skal belastes med å måtte forberede seg på mer vold og økt pågang ved helsetjenestene. Vi vet at kommunene strever med å få budsjettene til å gå opp, og at det i svært liten grad er kommuner som har råd til å bruke tid på saksbehandling av søknader om utvidet skjenketid, eller til å bemanne opp politi og helse.

Næringsinteresser og kundehensyn brukes ofte som argumenter for å liberalisere alkoholpolitikken. Men alkohol er ingen ordinær vare, og alkoholpolitikk bør først og fremst være helsepolitikk, ikke næringspolitikk. Økt tilgjengelighet av alkohol, i denne forbindelse med utvidede skjenketider, går imot anbefalingene fra WHO, og øker risikoen for skader tilknyttet alkoholbruk og gir økte kostnader, både for individ og samfunn.

Norge har lang tradisjon for at alkoholpolitikk er helsepolitikk. WHOs anbefalinger for å redusere alkoholrelaterte skader og død har vært førende for norsk alkoholpolitikk gjennom flere tiår og gjennom skiftende regjeringer. Dagens politikere må fortsette denne gode tradisjonen. De må tørre å være ansvarlige og å si nei til å la næring gå foran helse, også når fotballgutta presterer bedre enn på 28 år.

Med vennlig hilsen

A handwritten signature in cursive script, reading "Ingrid Hansson". The signature is written in a dark ink and is positioned below the text "Med vennlig hilsen".

Actis – Rusfeltets samarbeidsorgan